

13. *Tasev D.* CD34 expression modulates tube-forming capacity and barrier properties of peripheral blood-derived endothelial colony-forming cells (ECFCs) / *Tasev D., Konijnenberg L.S.F., Amado-Azevedo J.* [et al.] // *Angiogenesis*, — 2016, 19,(3), — p. 325-338.

14. *Cooke J.P., Losordo D.W.* Modulating the vascular response to limb ischemia:

angiogenic and cell therapies // *Circ. Res.*, — 2015, 116, — p. 1561-1578.

15. *Dopheide J.F.* Inflammation is associated with a reduced number of pro-angiogenic Tie-2 monocytes and endothelial progenitor cells in patients with critical limb ischemia / *Dopheide J.F., Geissler P., Rubrech J.* [et al.] // *Angiogenesis*, — 2016, 19,(1), — p. 67-78.

M.V.ÇERNORUTSKİ VƏ İ.B.QALANT – B.A.NİKİTYUK – V.P.ÇTESOV SXEMLƏRİNƏ MÜVAFİQ OLARAQ 16-20 YAŞLI QIZLARIN SOMATOTİPLƏŞDİRİLMƏSİ BÖLGÜLƏRİ ÜZRƏ NƏTİCƏLƏRİN MÜQAYİSƏSİ

Kəsəmənli Ə.K.

Azərbaycan Tibb Universiteti. İnsan anatomiyası və tibbi terminologiya kafedrası.

Bakı. Azərbaycan

*Əlaqə üçün məlumatlar: AZ 1073 Bakı şəhəri, üseyin Cavid prospekti 6, mənzil 14. Elektron poçt: afqana35@mail.ru

İşin məqsədi İ.B.Qalant – B.A.Nikityuk – V.P.Çtesov sxemi üzrə təsnif olunan somatotiplərlə M.V.Çernorutski sxemi üzrə təsnif olunan somatotiplər arasındakı qarşılıqlı münasibətləri müqayisə etməkdən ibarətdir. Bu məqsədlə 755 nəfər 16-20 yaş dövrünə aid qızlar üzərində klassik antropometriya üsulu ilə tədqiqat işi aparılıb. Praktiki tibbdə qəbul edilən M.V.Çernorutski sxemi üzrə müayinə edilən 16-20 yaşlı qızların somatotiplər üzrə təsnifat mənsubuqlarının təhlilini apardıq. Qeyd olunan sxem üzrə astenik, normostenik və hiperstenik bədən quruluşu tipləri ayırd edilib. Əldə etdiyimiz dəlillərə görə 16-20 yaşlı qızlar arasında normostenik somatotip təmsilçiləri üstünlük təşkil edib (43,3%), 35,6% hallarda – hiperstenik, 21,1% hallarda – astenik tip aşkarlanıb. Biz, həm də M.V.Çernorutski və İ.B.Qalant – B.A.Nikityuk – V.P.Çtesov sxemləri üzrə konstitusional qruplardakı bölgülərin uyğunluqlarını təhlil etdik. Əldə olunan dəlillərə görə normostenik (M.V.Çernorutski sxemi) bədən quruluşuna mənsub qadınlar arasında İ.B.Qalant – B.A.Nikityuk – V.P.Çtesov sxemi üzrə ayırd edilən mezoplastik somatotip (54,5%) üstünlük təşkil edib, nisbətən az hallarda – qeyri-müəyyən (20,2%) konstitusiya qrupu, subatletik (14,4%) və atletik (10,9%) somatotiplər aşkar olunub. Hiperstenik bədən quruluşuna malik 16-20 yaşlı qızlar arasında – piknik (40,2%) və euoplastik bəstəboy (38,3%) somatotiplər üstünlüyə malik olub, az hallarda euriplastik hündürboylu (15,6%) somatotipə aid qızlara və qeyri-müəyyən (5,9%) konstitusiya qrupu nümayəndələrinə rast gəlinib. Astenik bədən quruluşu tipinə mənsub qızlar arasında isə – stenoplastik somatotip (71,7%) üstünlük təşkil edib, az hallarda astenik ensizsümlü (21,1%) və astenik enlisümlü (7,2%) somatotip nümayəndələri aşkarlanıb.

Açar sözlər: Diaqnostik sxemlər, konstitusional qruplar, somatotiplər, qızlar, antropometrik parametrlər.

COMPARISON OF COMPLETION OF RESULTS ON SOMATOTYPY SECTIONS OF 16-20 YEAR OLD GIRLS IN ACCORDANCE WITH THE SCHEMES OF M.V.CHERNORUTSKY AND I.V.QALANT-B.A. NIKITYUK-V.P.CHTESOV

Kasamanli A.K.

Azerbaijan Medical University. Department of Human Anatomy and Medical Terminology.

Baku. Azerbaijan

*Contact information: AZ 1073 Baku city, Useyn Javid avenue 6, apartment 14. E-mail: afqana35@mail.ru

The purpose of the work is to compare the relationship between somatotypes classified according to the scheme I.B. Galant-B.A.Nikityuk-V.P.Chtesov and somatotypes classified according to the scheme M.V.Chernorutsky. For this purpose 755 girls aged 16-20 were studied by classical anthropometry. We conducted and analysis of the somatotype classification of 16-20 year old girls examined according to the M.V.Chernorutsky scheme adopted in practical

medicine. According to this scheme, aestic, normosthenic and hypersthenic body types are distinguished. According to our evidence, normosthenic somatotype was predominant among girls aged 16-20 years (43,3%), in 35.6 % of cases –hypertensive, in 21.1%-aestic type. We also analyzed the correspondence of the divisions in the constitutional groups according to the schemes of M.V. Chernorutsky and I.V. Galant-B.A. Nikityuk-V.P.Chesov. According to the evidence obtained, the mesoplastic somatotype (54.5%) predominated among women of normosthenic (M.V.Chernorutsky scheme) body type according to the I.V.Galant-B.A.Nikityuk-V.P.Chesov scheme, and relatively rare cases-indeterminate (20.2%) constitutional group, subathletic (14.4%) and athletic (10.9%) somatotypes were found. Among girls aged 16-20 with a hypertensive body structure, picnic (40.2%) and Europlastic short (38.3%) somatotypes predominated, while girls with euoplastic height (15.6%) somatotype and indeterminate (5.9%) were representatives of the constitutional group. Among girls with aestic body type, stenoplastic somatotype prevailed (71.7%), and somatotypes with aestic narrow bone (21.1%) and aestic wide bone (7.2%) prevailed.

Keywords: Diagnostic schemes, constitutional groups, somatotypes, girls, anthropometric parameters.

Anatomik və antropometrik üsullarla aparılan tədqiqat işlərinin sayının çox olmasına baxmayaraq [1-7], müxtəlif yaş və cins qrupu nümayəndələrinin, o cümlədən qızların 16 yaşdan 20 yaş dövrünə ardıcıl keçidləri zamanı onların bədən quruluşunun konstitusional xüsusiyyətləri müasir elmi ədəbiyyatda lazımi dərəcədə öz əksini tapmayıb. Xüsusilə də Azərbaycanlı qızların müxtəlif somatotiplərə mənsubluqları üzrə bölgüləri haqqında dəlillərə dair elmi-tədqiqat işləri demək olar ki, yox dərəcəsindədir. Bu baxımdan indiyə qədər konstitusional diaqnostikanın hamı tərəfindən qəbul edilə bilən vahid sxemi də yoxdur. Odur ki, biz tədqiqat zamanı əsasən iki sxemdən - M.V.Çernorutski [8] və İ.B.Qalant – B.A.Nikityuk – V.P.Çesov [9] sxemlərindən istifadə etdik.

İşin məqsədi İ.B.Qalant – B.A.Nikityuk – V.P.Çesov sxemi üzrə təsnif olunan somatotiplərlə, M.V.Çernorutski sxemi üzrə təsnif olunan somatotiplər arasındakı qarşılıqlı münasibətləri müqayisə etməkdən ibarətdir.

Tədqiqatın material və metodları: Dissertasiya işinin yerinə yetirilməsi üçün 755 nəfər 16-20 yaş dövrünə mənsub qızlar üzərində tədqiqat işi aparılıb, onlardan 329 nəfəri 16-17, 426 nəfəri 18-20 yaş qrupuna aid edilib. Tədqiqat işinin yerinə yetirilməsi üçün klassik antropometrik ölçülərdən və “InBody 770” bioimpedansometr aparatından istifadə edilib.

Çıxarma meyarları kimi böyrək və

böyrəküstü vəzilərin patologiyaları, hiperparatiroidizm, hipoparatiroidizm, bədxassəli şişlər, həzm yolu orqanlarının və qaraciyərin xronik xəstəlikləri, şəkərli diabet, Pecet xəstəliyi, hipoqonadizm, revmatoid artriti, dayaq-hərəkət aparatının morfolojiyasına, orqanizmin fiziki inkişafının formalaşmasına təsir göstərə bilən uzunmüddətli immobilizasiya kimi hallar tədqiqat obyektini siyahısından çıxarılıb.

Tədqiqat işində qızlar arasında somatotipləşdirmə, yəni konstitusional qruplara görə bölgü aparılıb. Bu bölgü İ.B.Qalant – B.A.Nikityuk – V.P.Çesov diaqnostik sxeminə müvafiq olaraq yerinə yetirilib. Bunun üçün 10 ölçü əlaməti qiymətləndirilib. Bədənin sümük komponentinin inkişafını səciyyələndirərkən biləyin və topuqların diametri (sm-lə), biləyin və topuqüstü nahiyənin dairəvi ölçüsü (sm-lə), bədənin piy komponentini təhlil etmək üçün arxanın, bazunun, qarnın, budun dəri-piy büküşü qalınlığı (mm-lə), büküşlərin qalınlığının orta qiymətləri (mm-lə) təyin edilib və bioimpedansometriya üsulu ilə piy komponentinin mütləq tutumu müəyyənləşdirilib. Bu haqda tədqiqat işimizin nəticələrinin əvvəllər təqdim olunan şərhində ətraflı məlumat verilib. Konstitusional diaqnostikanın bu sxeminin klinikada tətbiqinin kifayət qədər olmadığını [10] nəzərə alaraq, biz həmçinin, tədqiq olunan qızları M.V.Çernorutski tərəfindən təklif edilən və tibbi təcrübədə daha geniş istifadə olunan

təsnifat sxeminə müvafiq şəkildə də müayinə etdik. Bu təsnifat sxem üzrə müayinə olunan qızlar (720 nəfər) üç somatotipə bölünür: 1) asteniklər, 2) normosteniklər, 3) hipersteniklər.

Qızların bu və ya başqa konstitusiya tipinə aid edilməsini somatik inkişaf indeksi (Pinye indeksi) göstəricilərinin böyük – kiçikliyi əsasında apardıq. Pinye indeksi (PI) xüsusi formul üzrə hesablanır: $PI = L - (P + T)$. Burada L – bədənin uzunluğunu – boyu (sm-lərlə), P – bədən çəkisini (kq-larla); T – döş qəfəsi dairəsinin ölçüsünü (sm-lərlə) göstərir. Bu formula əsasən somatik inkişaf indeksinin qiyməti asteniklər üçün 30-dan çox, normosteniklər üçün – 10-30 arasında, hipersteniklər üçün – 10-dan kiçik və hətta mənfi qiymətə malik olur [10]. İ.B.Qalant – B.A.Nikityuk – V.P.Çtesov sxemi üzrə təsnif olunan somatotiplərlə M.V.Çernorutski sxemi üzrə təsnif olunan somatotiplər arasındakı qarşılıqlı münasibətləri müqayisə etdik.

Əldə olunan yekunların statistik işlənməsini Microsoft EXCEL statistik proqramlarının STATİSTİCA paketinin köməyi ilə personal kompyuterdə apardıq. Tədqiqatın yekunları onların xətalarının orta riyazi qiyməti kimi təqdim edilib.

Keyfiyyət dəyişiklikləri mütləq və nisbi qiymətlərlə təsvir olunub. Tədqiqatın dəlilləri arasındakı fərqlərin əhəmiyyətini qiymətləndirmək üçün Student meyarlarından istifadə edilib; fərqlər $p < 0,05$ olduqda dürüst hesab edilib [11].

Tədqiqatın nəticələri və onların müzakirəsi. İ.B.Qalant sxemini modifikasiya edən alimlərdən B.A.Nikityuk və V.P.Çtesov tərəfindən təklif edilən sxem üzrə apardığımız tədqiqatın nəticələrinə görə müəyyən edilib ki, 16-20 yaşlı Azərbaycanlı qızlar populyasiyasında meqalosom (266 halda), mezosom (259 halda) və leptosom (152 halda) konstitusiya qrupları nümayəndələri üstünlük təşkil edir. Az hallarda isə qeyri-müəyyən (78 halda) konstitusiya qrupu nümayəndələri rast

gəlinir.

Müxtəlif konstitusiya qruplarına aid 16-20 yaşlı qızları müayinə etdik və somatotipdən asılı olaraq, onların bölgülərini apardıq (cədvəl 1).

Tədqiqat işimizdə müayinə olunan 16-20 yaşlı qızları həm də M.V.Çernorutski sxemi üzrə təsnif etdik. Bu təsnifat sxemi üzrə Pinye İndeksi qiyməti əsasında qızların astenik, normostenik və hiperstenik bədən quruluşu formaları ayırd edilib (cədvəl 2, şəkil 1,2).

Şəkillərin altında qeyd edilən 16-20 yaşlı qızlar arasındakı somatotipləşdirmə bölgüsü İ.B.Qalant – B.A.Nikityuk – V.P.Çtesov sxemi üzrə verilib, mötərizədə qeyd edilən bölgü isə M.V.Çernorutski sxemi üzrə təyin edilən somatotipləşdirmə bölgüsünün fraqmentlərini göstərir.

Müəyyən etdik ki, müayinə olunan qızlar arasında normostenik bədən quruluşu tipinə aid qızların nümayəndələri bu kontekstdə üstünlük təşkil edib (312 halda; 43,3%); nisbətən az hallarda hiperstenik tip (256 halda; 35,6%) və astenik tip qızlar (152 halda; 21,1%) aşkar olunub.

Biz, həmçinin, somatotipləşdirmənin iki sxemi arasında qızların bölgüsünün nəticələrinin müqayisəsini apardıq: bunu M.V.Çernorutski sxemi və İ.B.Qalant – B.A.Nikityuk – V.P.Çtesov sxemi üzrə yerinə yetirdik. Belə ki, astenik somatotipin strukturunda (M.V.Çernorutski), bizim dəlillərimizə görə, 152 nəfər astenik tipə aid qızlardan 32 nəfəri (21,1%) astenik ensizsümüklü somatotipə, 11 nəfəri (7,2%) astenik enlisümüklü somatotipə və 109 nəfəri (71,7%) astenik stenoplastik somatotipə aid edilib (cədvəl 3).

Biz, həmçinin, M.V.Çernorutski sxemi üzrə bədən quruluşunun hiperstenik tipinin strukturunu – bu tipin müxtəlif somatotiplərinə aid qadınlara düşən paylarını təhlil etdik ki, bunların da makroanatomik xarakteristikaları hipersteniklərinə uyğun gəlir (cədvəl 4).

Cədvəl 1

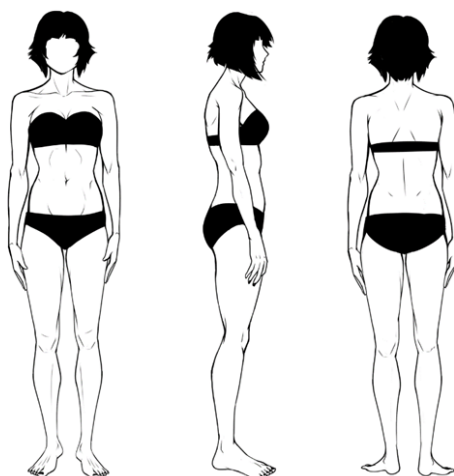
Müxtəlif konstitusiyaya aid qızların İ.B.Qalant – B.A.Nikityuk – V.P.Çesov sxemina uyğun olaraq somatotiplər üzrə bölgüsü (mütləq qiyməti)

Konstitusiya tipi / somatotip	n
Leptosom	152
- astenik enlisümlü (astenik)	11
- astenik ensizsümlü (astenik)	32
- stenoplastik (astenik)	109
Mezosom	259
- piknik (hiperstenik)	89
- mezoplastik (normostenik)	170
Meqalosom	266
- atletik (normostenik)	34
- subatletik (normostenik)	75
- euriplastik hündürboylu (hiperstenik)	80
- euriplastik bəstəboylu (hiperstenik)	77
Qeyri-müəyyən	78
normostenik;	63
hiperstenik	15

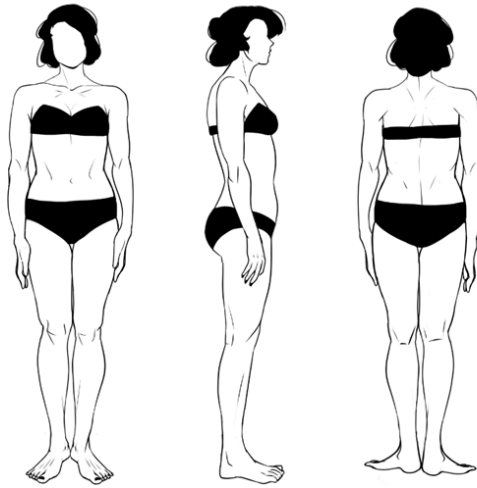
Cədvəl 2

16-20 yaşlı qızların bədən quruluşu tiplərinə görə M.V.Çernorutski (1925) sxemi üzrə bölgüsü.

Parametrlər	Bədən quruluşu		
	Astenik	Normostenik	Hiperstenik
Mütləq qiymət (n)	152	312	256
Nisbi qiymət (%-lə)	21,1%	43,3%	35,6%

Şəkil 1. Astenik somatotip - konstitusiyanın leptosom qrupu: A-öndən görünüş, B-yandan görünüş, C-arxadan görünüş (M.V.Çernorutski təsnifatına görə – astenik).

Şəkil 2. Atletik somatotip - konstitusiyanın meqalosom qrupu: A-öndən görünüş, B-yandan görünüş, C-axxadan görünüş (M.V.Çernorutski təsnifatına görə – normostenik).

Cədvəl 3.

16-20 yaşlı qızlarda bədən quruluşunun astenik tipi tərkibindəki müxtəlif somatotiplərə aid paylar.

Göstərici	Somatotip (İ.B.Qalant – B.A.Nikityuk – V.P.Çtesov sxemi üzrə)		
	Astenik ensizsümüklü	Astenik enlisümüklü	Stenoplastik
Mütləq qiymət	32	11	109
Nisbi qiymət (%-lə)	21,1%	7,2%	71,7%

Cədvəl 4.

16-20 yaşlı qızlarda bədən quruluşunun hiperstenik tipi tərkibindəki müxtəlif somatotip nümayəndələrinə düşən paylar.

Göstərici	Somatotip (İ.B.Qalant – B.A.Nikityuk – V.P.Çtesov sxemi üzrə)			
	Piknik	Euriplastik bəstəboylu	Euriplastik hündürboylu	Qeyri-müəyyən
Mütləq qiymət	103	98	40	15
Nisbi qiymət (%-lə)	40,2%	38,3%	15,6%	5,9%

Qeyd: 1. M.V.Çernorutski təsnifatı üzrə hiperstenik bədən quruluşu tipinə aid qızların ümumi tutumu 100% kimi qəbul edilib. 2. Qeyri-müəyyən somatotipə aid qızlar, Pinye İndeksinə müvafiq olaraq, yalnız hiperstenik bədən quruluşu tipinə (15 müşahidə) yox, həm də normostenik bədən quruluşu tipinə (63 müşahidə) aid edilib.

Pinye İndeksi əsasında təsnif olunmuş hiperstenik – qızlar arasında piknik somatotipin (40,2%), eləcə də euriplastik bəstəboylu (38,3%) və euriplastik hündürboylu (15,6%) somatotiplərin nümayəndələri pay bölgüsü baxımından üstünlük təşkil edib. Biz, Pinye İndeksi qiyməti üzrə qeyri-müəyyən somatotipə aid 78 nəfər qızın arasından 15 nəfərini hiperstenik tipə aid etdik ki, bu da tədqiq olunan bütün hiperstenik qadınların – 5,9%-ni təşkil edir.

Biz, həmçinin, M.V.Çernorutski təsnifatı üzrə qadın normosteniklərin strukturunu təhlil etdik (cədvəl 5).

Hesab edirik ki, qızlarda somatotipi təyin etmək üçün mövcud olan digər sxemlərdən üstün sayılan və icrası nisbətən yüngül hesab edilən İ.B.Qalant – B.A.Nikityuk - B.P.Çtesov diaqnostik sxemi daha optimaldır və tövsiyə oluna bilər.

Maliyyə mənbəyi: Yoxdur.

Ədəbiyyat siyahısı.

1. Qanbayeva, Ş.F. Müxtəlif yaş qruplarına aid qadın çanağının pelviometrik göstəriciləri // Ş.F.Qanbayeva. – Bakı: Azərbaycan Tibb Jurnalı, – 2019, №1, – s. 172-176.
2. Şadlinski, V.B., Abdullayev A.S. Antropologiya

Cədvəl 5.

16-20 yaşlı qızlarda normostenik bədən quruluşu tipi strukturunda müxtəlif somatotiplərin iştirak göstəriciləri.

Göstərici	Somatotip			
	Mezoplastik	Atletik	Subatletik	Qeyri-müəyyən
Mütləq qiymət	170	34	45	63
Nisbi qiymət (%-lə)	54,5%	10,9%	14,4%	20,2%

Qeyd: 1. M.V.Çernorutski təsnifatı üzrə normostenik bədən quruluşu tipinə aid qızların ümumi tutumu 100% kimi qəbul edilib. 2. Qeyri-müəyyən somatotipə aid qızlar, Pinye İndeksinə uyğun olaraq, yalnız hiperstenik bədən quruluşu tipinə (15 müşahidə) yox, həm də normostenik bədən quruluşu tipinə (63 müşahidə) aid edilib.

16-20 yaşlı qızlar arasında mezoplastik somatotipə aid nümayəndələr (54,5%) üstünlük təşkil edib, az hallarda atletik (10,9%) və subatletik (14,4%), somatotiplər, həmçinin, qeyri-müəyyən (20,2%) konstitusiyaya tipi qeyd olunub.

Yekun. Beləliklə, əldə olunan nəticələrin təhlili göstərir ki, İ.B.Qalant – B.A.Nikityuk – V.P.Çtesov sxemi üzrə ayırd edilən qeyri-müəyyən konstitusiyaya qrupuna mənsub 78 nəfər 16-20 yaşlı qızların nümayəndələri M.V.Çernorutski sxeminə müvafiq olaraq antropometrik parametrlər kompleksini üzrə, mütləq mənada, normostenik və hiperstenik bədən quruluşu tiplərinə aid edilə bilirlər, lakin heç bir halda astenik somatotipə aid oluna bilinməzlər.

elminin təşəkkülü və inkişaf perspektivləri // – Bakı: Azərbaycan Tibb Jurnalı. – 2018, № 4, – s. 129-132.

3. Батыршина Г.Р. Оценка роли электропроводимости тела на состояние организма кикбоксеров высшей и высокой спортивной квалификации на основе биоимпедансного анализа / Г.Р.Батыршина, Ю.Н.Романов, Л.А.Романова. [и др.] // Вестник Южно Уральского гос. университета, – 2013. №1, – с. 171-173.

4. Койносов П.Г. Влияние конституции человека на заболеваемость позвоночника / П.Г.Койносов, Т.В.Чирятьева, С.А.Орлов [и др.] // Журнал Морфология, – Санкт-Петербург, – 2016. №3, – с. 106-107.

5. Неудахин Е.В. Общие представления о конституции человека, конституциональных

типах, аномалии конституции и диатезах // Москва: Вопросы детской диетологии, – 2013. т. 11, вып. 4, – с. 44-50.

6. Никитюк Д.Б. Антропонутрициология как новое научное направление // – Воронеж: Журнал анатомии и гистопатологии, – 2018, №4, – с. 9-19.

7. Yoo J. Relatiobinships between body mass index, fat mass, muscle mass, and musculoskeletal pain in community residents // J.Yoo, N.Cho, S.Lim [et all.] Arthritis and Rheumatology. – 2014. 66(12) – p. 3511-3520.

8. Чернолуцкий М.В. Учение о конституции в клинике внутренних болезней // М.В.Чернолуцкий. – Ленинград: Труды VII съезда

русских терапевтов, – 1925. – с. 345-364. 9. Никитюк Б.А. Морфология человека / Б.А.Никитюк, В.П.Чтецов. – Москва: Издательство Московского государственного университета, – 1990. – 320 с.

10. Парфенова И.А. Возрастные изменения минеральной плотности костей скелета, массы мышечной, соединительной и жировой тканей у людей с разными типами конституции развития / Автореферат дис...канд.мед.наук/ – 2007, – 22 с.

11. Автандилов Г.Г. Медицинская морфометрия // Г.Г.Автандилов. – Москва: Медицина, – 1990. – 384 с.

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ ГИСТОХИМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ НЕРВНОГО АППАРАТА СТЕНОК ОБЩИХ ПОДВЗДОШНЫХ АРТЕРИЙ И АРТЕРИЙ ЯИЧНИКОВ БЕЛЫХ КРЫС

Байрамов М.И., Акперов Х.А.

Азербайджанский медицинский университет, Кафедра Анатомия человека и медицинской терминологии, Баку, Азербайджан

*Контактная информация: AZ 1043 г. Баку, ул. Б.Нуриева, дом 26, кв. 11. Электронная почта: misir.bayramov@gmail.com

Целью настоящей работы является выявить особенности гистохимического строения вегетативных нервных структур в стенках общих подвздошных артерий и артерий яичников белых крыс и сравнить их между собой.

Материал и методы. Материалом для исследования послужили ку-сочки общих подвздошных артерий и артерий яичников, взятых у самок белых беспородистых крыс, весом 250-400 грамм. Секционный материал отбирался не позднее 1,5-2-х часов после умерщвления животных. В ходе исследования была использована В.Н.Швалева и Н.И.Жучковой (1979).

Результаты исследования. В ходе исследования выявлено наличие в составе стенок указанных артерий хорошо заметной симпатической иннервации представленной как пучками параллельных симпатических волокон, так и сплетением симпатических терминальных аксонов. Они представлены волокнами разного диаметра, в основном среднего и крупного в составе стенок общих подвздошных артерий и мелкого, среднего диаметра в составе стенок артерий яичников белых крыс.

Заключение. На основании анализа проведенного исследования выявлено, что в составе стенок общих подвздошных артерий и артерий яичников белых крыс от проксимального к дистальному направлению отхождения указанных ветвей наблюдается уменьшение диаметра симпатических волокон и одновременно увеличение плотности распределения сплетений указанных нервов.

Ключевые слова: Симпатические нервные волокна, общие подвздошные артерии, артерии яичников.

COMPARING HYSTOCHEMICAL ANALYZIS NERVOUS APPARAT IN THE WALL COMMON ILIAC ARTERY AND OVARIAN ARTERIES OF WHITE RATS

Bayramov M.I., Akperov Kh.,A.

Azerbaijan Medical University, Department Human anatomy and Medical Terminology. Baku, Azerbaijan

*Contact information: AZ 1043 Baku city, B.Nuriyev street, 26, building 11, e-mail: misir.bayramov@gmail.com